

Middle Black Sea Journal of Communication Studies

International Peer-Reviewed Journal

<http://dergipark.gov.tr/mbsjcs>

Research/Araştırma

Middle Black Sea Journal of Communication Studies. 2021. 6(1): 30-40.

Cezayir Sinemasında Devrimin İmgesel Yansıması

Meriem REMİLİ ¹

Nursel BOLAT ²

Ondokuz Mayıs Üniversitesi, İletişim Fakültesi

Radyo, Televizyon ve Sinema Bölümü

Özet

Cezayir Devrimi insanlık tarihindeki önemli devrimlerden biri olarak dikkat çekmektedir. Cezayir sinemasında bir buçuk milyon şehidin hayatına mal olan bu önemli dönemi ölümsüzleştirmede kendi payına düşeni yaparak, Cezayir Devrimini sinema sanatına taşımaktadır. Cezayir sineması, savaşın gerçekliği çerçevesinde devrim dönemini Cezayir toplumuna özgü bazı konularla ele almaktadır. Sinema bu süreci yansıtan ve yurt dışında devrimin sesini duyuran bir araç olarak görülmüştür. Bu devrim döneminin en büyük askeri güçlerinden biri karşısında zafer kazanmanın cesaret ve fedakarlıkları konusunda unutulmaz anlatılar içermektedir. Bu nedenle Cezayir Devrimi birçok film yapımcısının ilgisini çekmiştir. Cezayirli sinemacılar yanında yabancı sinemacılar da bu geçmişe ilgi duymaktadır. Cezayir savaşını sinema alanında her iki tarafta kendi yönünden ve kendi yöntemine göre politik, ideolojik referansları, bağlantıları ve geçmişleri temelinde bir dizi sinematik esere dönüştürmüştür. Bu çalışmada biri Cezayirli yönetmen tarafından çekilen, diğeri de dışarıdan bakan İtalyan bir yönetmen tarafından çekilen iki film üzerinden Cezayir Devrimi imajının nasıl yansıdığı etnografik içerik analizi yöntemi ile ortaya koymak amaçlanmaktadır. Bu filmlerden biri Cezayirli yönetmen Ahmed Rachdi tarafından yönetilen "L'Opium et le Bâton" filmi olurken, ikinci film ise "La Bataille D'Alger" İtalyan Gillo Pontecorvo tarafından sinemaya aktarılmıştır. Cezayir Devrimi konusuna yaklaşımlar gizli siyasi, kültürel ve ideolojik arka planları açısından karşılaştırılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Cezayir sineması, Sinemada Cezayir Devrimi, Cezayir devrimi, *Cezayir Bağımsızlık Savaşı* filmi, *L'Opium et le Bâton* filmi.

The Imaginary Reflection of The Revolution In Algerian Cinema

Abstract

The Algerian revolution stands out as one of the most important revolutions in human history. It carries the Algerian revolution to the art of cinema, doing its part in immortalizing this important period that cost the lives of one and a half million martyrs in Algerian cinema. Algerian cinema deals with the revolutionary period with some issues specific to Algerian society within the framework of the reality of war. Cinema has been seen as a tool that reflects this process and makes the voice of the revolution abroad. It contains unforgettable narratives about the courage and sacrifices of victory over one of the greatest military powers of the revolutionary period. This is why the Algerian revolution has attracted the attention of many filmmakers. Algerian filmmakers as well as foreign filmmakers are interested in this past. He transformed the Algerian war into a series of cinematic works on the basis of political, ideological references, connections and histories on both sides in the field of cinema and according to his own method.

¹ Yüksek Lisan Öğrencisi, E- mail: tr.meriem27@gmail.com, ORCID: 0000-0002-1005-1149

² Doç. Dr., E-mail: nursel.bolat@omu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-3986-7408

In this study, it is aimed to reveal how the image of the Algerian revolution is reflected with the method of Ethnographic Content Analysis with two films, one shot by an Algerian director and the other one shot by an Italian director. One of these films was "L'Opium et le Bâton" directed by Algerian director Ahmed Rachdi, while the second movie "La Bataille D'Alger" was made to the cinema by Italian Gillo Pontecorvo. Approaches to the issue of the Algerian revolution will be compared in terms of their hidden political, cultural and ideological backgrounds.

Keywords: Algerian cinema, Algerian Revolution in cinema, Algerian Revolution, *The Battle of Algeria* movie, *Opium and Stick* movie.

© 2021 OMU

1. Giriş

Görüntü, sinemanın gerçeklik anlatımında dayandığı en önemli temellerden biridir. Bu nedenle, sinema açık ve farklı bir anlamın sağlanmasındaki önemi nedeniyle birçok araştırmacı, bilim adamı ve teknoloji uzmanının ilgisini çekmekte, sosyopolitik ve entelektüel olayları imge, ses ve hareketle belgelemektedir. Böylece sinema rüyalar ve efsaneler üretmek için bir fabrika haline gelmiştir. Ayrıca sinema değerleri, fikirleri ve ideolojileri aktararak iletişimi sağlamak ve sosyal bağları güçlendirmek için çalışmaktadır. Sinema çok genel bir terimdir tarih, akımlar, teoriler ve eleştiri açısından film sanatıyla ilgili her şeyi kapsamaktadır. Aynı zamanda sinema kurgusal, belgesel ve animasyon filmleri de içeren karlı bir iştir ve tüm dünyadaki geniş izleyici kitlesi için kültür ve eğlence aracıdır. Görsel ve işitsel olması nedeniyle kültürün ve toplumun her düzeyine ulaşmakta, bu nedenle sosyal ifade ve kültürel farkındalığın gelişiminde ve tam tersi yaklaşımlarda da önemli bir araç işlevi görmektedir (Habiba ve Sawsen, 2015: 8).

Uluslararası ve Arap sineması gibi Cezayir sineması da Cezayir kültürünün şekillendirmesinde ve geçmişte yaşanan olay ve olguları anlatmada güçlü ve etkili bir rol oynamıştır. Bu rol ve etki, sinemanın yalnızca gerçekleri yeniden yaratma ve yansıtma yeteneğine bağlanamamaktadır. Aksine, tarihle ilgili tartışma ortamı yaratma yeteneğiyle de bağlantılıdır ve bu da toplumun içindeki kamuoyunun üzerine yansıtılır (Alexan, 1982: 215). Cezayir sineması, en önemlisi devrimci nitelik taşıyan birkaç konuya değinmektedir. Cezayir sinemasının ilk adımları Cezayir devriminin başlamasıyla başlamakta ve halkın Cezayir'in kurtuluşu için verdiği mücadelede önemli rol oynamaktadır. Editoryal sinema Cezayir'de olanları doğrulayan savaş alanının canlı ve gerçekçi görüntülerini sunarak devrimde etkili rol üstlenmektedir. Bu da bağımsızlığı ve onuru uğruna kurtuluş mücadelesi için savaşan bir halkın kaderiyle ilgilidir. Aynı zamanda, iddialarının aksine Cezayirilere karşı gerçek bir yıpratma savaşı veren Fransız sömürgecisinin gerçek yüzünü de göstermektedir. Bağımsızlık sonrası birçok film yapımcısı Cezayir devrimine ilgi göstermekte, Cezayir devrimi birçok filme konu olmakta ve Cezayir devrimi ile ilgili birçok film yapılmaktadır. Bu filmlerin bazıları ister Cezayir'de ister yurtdışında çekilsin çok büyük bir medya kargaşası yaratmaktadır (Habiba ve Sawsen, 2015: 9). Bu da Cezayir sinemasındaki devrimin imajını ele almaya, mesajlarda ve anlamlarda neler gizlendiğini anlamaya çalışmaya götürmektedir.

Bu bağlamda araştırma içerisinde sinemada Cezayir devriminin imgesel yansıması ele alınmaktadır. Çalışmada, ilk önce Cezayir sinemasının ortaya çıkışı ve gelişim aşamaları, devrim sırasında sinema, bağımsızlıktan sonra sinema ile ilgili literatür taraması yapılmaktadır. Daha sonra Cezayir devriminin imajının Cezayir sinemasına ve yabancı yapım sinemaya nasıl yansıdığını ortaya koymak amaçlanmaktadır. Bu amaç doğrultusunda çalışmada Cezayir devrimi konusunu ele alan Cezayir yapımı bir film ile yabancı sömürge güçleri tarafından çekilen filmlerden bir film "amaçlı örneklem" yöntemi ile seçilmiştir. İlk film Cezayirli yönetmen Ahmed Rachdi tarafından yönetilen *L'Opium et le Bâton* filmidir. İkinci film ise *La Bataille D'Alger* adıyla bilinen İtalyan yönetmen Gillo Pontecorvo tarafından çekilmiştir.

2. Yöntem

2.1. Araştırma Modeli

Sinemada Cezayir devriminin nasıl temsil edildiğini ortaya koyma amacını taşıyan bir çalışma yapılmaktadır. Araştırmanın amacı doğrultusunda nitel araştırma yöntemlerinden biri olan David L. Altheide'in "Etnografik İçerik Analizi" yöntemi kullanılacaktır. Altheide'a göre "Etnografik İçerik Analizi" yönteminde analiz sürecinde öncelikli olarak ele alınacak olan problemi tanımlamak gerekmektedir. Bu problemin derinlemesine incelemesine yapabilmek için protokol oluşturmakla beraber belirli kodlara ulaşılmaktadır. Ana konunun ne olduğunu yeterli bir şekilde betimlemek ve çerçevesini çizmek gerekmektedir (1996: 13). Bu çalışmada seçilen filmlerin içeriğindeki her bir öğeyi ifade edebilmek için "Etnografik İçerik Analizi" yöntemi ile Cezayir Devriminin filmlerini inceleme kriterleri oluşturulmaktadır. Bu kriterler filmlerin analizini yapmak için çalışmada yer almaktadır. Filmlerin İnceleme Kriterleri: Filmde yönetmenler tarafından devrim nasıl işlenmiş, filmin aktardığı mesajlar, filmde kullanılan sinema dili ve çekim çevresi, kültürel ve sosyal özgülük gibi özellikler çerçevesinde inceleme gerçekleştirilmektedir.

2.2. Araştırmanın Amacı

Çalışma Cezayir Devriminin imajının Cezayir sinemasına ve yabancı sinemaya nasıl yansıdığını ortaya koymayı amaçlamaktadır. Bu amaç doğrultusunda çalışma konusu olarak Cezayir Devrimi konusunu ele alan iki film seçilmiştir. İlk film Cezayirli yönetmen Ahmed Rachdi'nin "L'Opium et le Bâton" filmidir. İkinci film, "La Bataille D'Alger" İtalyan yönetmen Gillo Pontecorvo'nun filmidir. Bu iki filmin seçimi rastgele değildir. Daha ziyade, biri İtalyan kökenli yabancı bir yönetmenin, diğeri ise Cezayir kökenli bir yönetmenin çalışmalarını karşılaştırma amaçlı olarak amaçlı örneklem yöntemi ile seçilmiştir. Çalışmada "L'Opium et le Bâton" ve "Cezayir Bağımsızlık Savaşı" filmlerini inceleyerek ve bu devrimle ilgili çeşitli konuları göstererek bu iki filmin devrim konularını nasıl ele aldığı incelenmeye çalışılmıştır. Bu filmlerde devrimin nasıl temsil edildiği, yönetmenler tarafından devrimin nasıl işlendiği, bunun yanında kullanılan sinema dilini ortaya çıkararak filmin çekim çevresi ve o zamanki devrimci gerçeklerin bağlamını ortaya koymak hedeflenmektedir. Bu anlamda sinemada Cezayir devriminin nasıl yansıdığına aşağıdaki sorular çerçevesinde yanıt aranmıştır:

1. Cezayir sineması Cezayir Devrimi konusunu nasıl ele almıştır?
2. İtalya sineması Cezayir Devrimi konusunu nasıl ele almıştır?
3. Cezayir ve yabancı filmlerin Cezayir Devrimi konusundaki sunum ve içerik farklılıkları nelerdir?
4. Cezayir ve yabancı filmlerin Cezayir Devrimi konusundaki sunum ve içerikte ortak noktaları nelerdir?

2.3 Araştırmanın Önemi

Araştırma konusu olarak birkaç nedenden dolayı sinemadaki büyük Cezayir Devrimi imgesi seçilmiştir. Türkiye'de sinema alanında Cezayir devrimiyle ilgili daha önce bir çalışma yapılmamıştır. Cezayir sinemasının gizemlerini ve onların devrime olan ilgilerini aramak gerekliliği görülmüştür. Seçilen filmlerle Cezayir'in tarihini derinlemesine ve detaylı bir şekilde aktarılması amaçlanmaktadır. Bu çerçevede sinemanın, kurtuluş devriminin olaylarını yansıtmaya ve somutlaştırma yeteneği araştırılmaya çalışılacaktır. Cezayir devriminin filmlerinin konusuyla ilgilenen çok sayıda yabancı araştırma vardır. Bu çalışma diğer çalışmalardan farklı olarak bu konuyu sinemada Cezayir Devriminin imgesel olarak nasıl ele alındığını göstermek amacıyla, seçilen filmlerinden biri Cezayirli bir film diğeri yabancı bir film olmak üzere iki film tercih edilmiştir. Her iki filmde hem sinematografi hem de devrim ile ilgili olaylar ve gerçekleri sunma yönündeki eleştirileri değerlendirmeye alınmıştır.

3. Devrimden Önce Cezayir'de Sinemanın Başlangıcı (Sömürge Sineması)

1895'te Lumiere kardeşler tarafından sinematografin ortaya çıkmasından hemen sonra Cezayir'de ilk sinema denemeleri görülmektedir. Lumiere Kardeşler'in Paris'teki sinematik gösterilerinden kısa bir süre sonra, 1896 yılının başında Cezayir doğumlu Fransız "Felix Mesjiche" Cezayir ve Oran'dan sahneler çekerek yerleşimcileri göstermektedir. 1908'den önce Cezayir'de sinema salonu kurulmamıştır (Abdelouahab, 2019: 137). 1914'e gelindiğinde, sinema salonu sayısı yedi salonu geçmemiş ve bu ilk salonlar yabancıların çıkarlarına ve varoluşuna hizmet etmek için kullanılmıştır. Bu dönemde sinema sadece sömürgecilere hizmet etmekte ve Cezayirlilerin bununla hiçbir ilgisi bulunmamaktadır. Sinema salonları sömürgecilerin ihtiyaçlarına göre artmaktadır. Cezayir'deki Fransızların sayısı arttıkça, sinema salonu sayısında bağlantılı biçimde 1933'te 150 sinema salonuna kadar ulaşmaktadır. Sinema salonları daha çok Fransız toplumunun yaşadığı büyük şehirlerde yoğunlaşmakta, gösterilen filmlerde sömürgecilerin zevkini yansıtmaktadır (Alexan, 1982: 217). Birinci Dünya Savaşı'nı Cezayir kurtuluş savaşından ayıran dönemde çoğu Fransız olmak üzere yabancı şirketler tarafından 50'den fazla Cezayir filmi çekilmiş ve bu filmlerde ikincil rollerde çok az sayıda Cezayirli oyuncu yer almıştır (Abdelouahab, 2019: 137). Tüm bu filmler Cezayir'de çekildiği için çoğu Arapça ve Fransızca'ya çevrilmiştir. Kurgu işlemleri Paris stüdyolarında gerçekleştirilmiştir (Alexan, 1982: 217).

Cezayir'deki Fransız sömürgeciliği Cezayir sinemasını etkilemiştir. İki kültür arasındaki büyük farklılara rağmen, biri sömürge olarak, diğeri sömürgeciliğe dayanan yapısı ile karşı karşıya kalmışlardır. Bu sömürgecinin entelektüellerin azınlığını uzun bir süre sonra bile olsa, şu ya da bu şekilde etkileyebilecek temel faktörler sağladığı inkâr edilemez. Ayrıca bu yeni sanatın Cezayir halkı arasında tanıtılmasına katkıda bulunmuştur. Bu gösterilerin tanıtım amacı ne olursa olsun, aslında onlar Cezayirli sinema sanatıyla tanıştırmak, geleceğin bir dizi Cezayirli film yapımcısına hizmet etmektedir (Karima, 2013: 33). Cezayirli, film amatörlerinin başka bir kategorisinin varlığına ek olarak, Fransızların yönettiği sinemadan farklı sinematik gösteriler sunmaya çalışmaktadır. Örneğin Cezayir'in doğal yaşamı, güzel manzarası ve Cezayir'in sokakları filmlerde sahne olarak kullanılmaktadır. Ancak bu sahnelerin sadeliğine rağmen, onlara sunulduğunda Fransızlar üzerinde derin bir etki bırakmakta ve uluslararası kamuoyunda tartışmalara yol açmaktadır (Kadour, 2009: 34).

4. Devrim Sırasında Sinema

Cezayir Devriminin başlaması ve Cezayir halkının sinemanın propagandadaki önemini farkında olması ve talan edilen halkların haklarını savunmasıyla, Cezayir sineması halkın kurtuluş mücadelesinde önemli bir rol oynadığı ilk adımlarını düzgün bir şekilde atmaya başlamaktadır. Cezayir sineması Cezayir devrimi sırasında doğmuştur. Cezayir Kurtuluş Ordusu

ekipleri, birçok sinematografik gazete ve belgesel filmler yapan askeri bir sinema departmanı kurmuştur. Bu kuruluş Ulusal Kurtuluş Cephesi'ne bağlı ilk sanat grubu olarak işlev görmüştür (Abdelkader, 2001: 137).

İlk Cezayir film okulu, 1957'de Ulusal Kurtuluş Cephesi destekçisi Fransız yönetmen René Vautier'in gözetiminde kurulduktan sonra 1959'da René Vauthier ünlü filmi *L'Algérie en flammes*'i yönetmiştir. Bu okul birkaç belgesel yapımına da katkıda bulunmuştur. Bu dönem aynı zamanda ilk Cezayir filminin de yapıldığı görülmüştür. Bu filmler savaş alanını tasvir eden ve askeri operasyonlar yansıtan özellikleri yanında mücahidlerin yaşamları konu edinmektedir. Editöryal sinema, savaş alanının canlı ve gerçekçi görüntülerini sunarak devrimde etkili bir rol oynamayı başarmaktadır. Cezayir'de neler olduğunu ortaya koymaktadır. Ayrıca sömürgecinin gerçek yüzünü de göstermektedir. Fransızlar iddialarının aksine, Cezayirliye karşı gerçek bir yıpratma savaşı yürütmüştür (Fatima Alzhra, 2019: 313).

1960-1961'de devrim sinemanın gelişmesini ve örgütlenmesini gerektirmiştir. Cezayir Cumhuriyeti Geçici Hükümeti ile bağlantılı bir sinema komitesi kurulmuştur. Geçici Hükümetin Film departmanı da kurulmakta ve son olarak, Ulusal Kurtuluş Ordusu'nun bir sinema departmanı kurulmuştur (Alexan, 1982: 218). Bu aşama, silahlı mücadele doğrultusunda ilk Cezayir filmlerinin başarısına işaret etmektedir. Bunlar Cezayir'deki Arap halkının ulusal kurtuluş ve bağımsızlık için silahlı mücadelesini sürdürdüğü bir dönemde yapılmış filmlerdir. Bu filmler çok zor koşullarda ve sınırlı mali imkanlarla çekilmekte ve üretilmektedir. Aynı zamanda bu filmler tecrübeli olmayan yönetmenler tarafından yapılmaktadır. Ancak bu filmler yaşanan döneme gerçek anlamda tanıklık etmekte ve bu zor aşamanın somut bir kanıtını ortaya koymaktadır (Habiba ve Sawsen, 2015: 51):

Sakiet Sidi Youcef filmi: 1958 yapımı, Pierre Clémon tarafından yönetilen bir kısa filmidir. *Mülteciler* filmi: 1958 yapımı, yapımcılığını ve yönetmenliğini Pierre Clémon'un yaptığı kısa filmidir.

Cezayirimiz filmi: Sachaverni'nin 1947'de yönettiği filmin (Cezayir Özgürlüğü) resimlerine dayanan uzun metrajlı bir filmidir.

Sekiz yaşındayım filmi: 1961'de çekilen, Jan, Olga Lomasson ve Ronet Vauthier tarafından yönetilen kısa bir filmidir.

Yasmina filmi: 1961'de çekilmiş ve yönetmenliğini Muhammed Al-Akhdar Hamina'nın yaptığı ortalama bir filmidir.

5. Bağımsızlıktan Sonra Cezayir Sineması

Cezayir sinemasında daha sonra toplumun acılarını, çelişkilerini, umutlarını ve hayallerini taşıyan geçiş aşaması olan bağımsızlık sonrası aşama gelmektedir. Sinema sömürgecilik bittikten sonra özgür ve bağımsız hale gelmektedir. Yıllarca süren yoksunluk ve sefaletten sonra yönetmenler ve senaristler bireylerin yaşadığı psikolojik birikimlerin sosyal olarak ele alınmasına odaklanmaktadır. Öte yandan Cezayir sineması bağımsızlıktan sonra halkın özlemlerini yerine getirecek kültürel ve ideolojik bir stratejiye ulaşacak bir sinema üssü kurma ve hazırlama sorunuyla karşı karşıya kalmaktadır. Çünkü savaş sonrası Cezayir'in genel durumu kötüydü, bu nedenle Cezayir sinema sektörünü geliştirmede geride kalmıştır. Ancak tüm bu engellere rağmen Cezayir sineması devrimi yücelten ve savaşın kalıntılarıyla ilgilenen filmler üretmeye devam etmiştir (Karima, 2013: 42).

Kültür Bakanlığı istatistiklerine göre 1957-1980 arası 194 uzun ve kısa film yapılmıştır. Cezayir'de 137 haber filmi çekilmiş ve bu dönemde tamamlanan toplam 387 film ve kaset üretilmiştir. İçlerinde sosyal filmler %23 civarında yer tutmaktadır. Siyasi içerikli filmlere gelince, üretilen filmlerin toplamında %21'ini temsil etmektedir, Tarihi filmler % 15'i oluştururken, ekonomik konular %12, kültürel konular %10 ve %7'si de teknik sorunlarla ilgilenmiştir. Kullanılan dile gelince, Arapça tüm eserlerde kullanılan dilin % 84'ünü oluştururken, Fransızca %13 ve sessiz kasetler ise %3 olarak görülmektedir (Karima, 2013: 43).

Bu sayı yıkıcı bir savaştan çıkan bir ülke için kabul edilebilir görülen bir üretimdir. Bu filmlerin arasında (Ahmed Baghalia, 2018: 20) :

Une si jeune paix filmi 1965 yapımı, Rachid Bouchouchi'nin yapımcısı ve Jacques Sharbi tarafından yönetilmiştir.

La nuit a peur du soleil filmi 1965 yapımı Mustafa Badie tarafından yönetilmiştir.

L'aube des damnés filmi 1965 yapımı, Ahmed Rachedi tarafından yönetilmiştir.

Le vent des aures filmi 1966 yapımı, Muhamad al'akhdar hamina tarafından yönetilmiştir.

La voie filmi 1968 yapımı, Mohamed Salim Riad tarafından yönetilmiştir.

6. Filmlerin İncelemesi

Hiç şüphe yok ki sinema gerçeği yeniden şekillendirmekte ve kısa sürede görüntü estetiğinden ve yönetmenin yaratıcılığında keyif alan izleyiciye sunmaktadır. Çoğu durumda, sinematik görüntünün ideolojik sonuçlarını gözden kaçırmaktadır. *L'Opium et le Bâton* ve *Cezayir Bağımsız Savaşı* filmleri, Cezayir devriminin sinematik tarihini her biri kendi

tarzıyla anlatmaktadır. Cezayir devriminin bu iki film aracılığıyla nasıl yansıtıldığı sorunu burada gündeme getirilmeye çalışılmaktadır.

7. L'Opium et le Bâton Filmin İncelemesi

7.1 Filmin Künyesi

Yönetmen: Ahmed Rachedi

Öykü: Mouloud Mammeri

Oyuncular: Marie-José Nat, Sid Ali Kouiret, Mustapha Kateb, Rouiched, Brahim Hadjadj, Jean-Claude Bercq.

Film müziğinin bestecisi: Philippe Arthuys

Türü: Dram, Aksyon, Tarihi

Yapım yılı: 1971

Ülke: Cezayir

Süre: 2s 15dk

Dil: Arapça ve Fransızca

7.2 Filmin Yönetmeni Hakkında

Ahmed Rachedi, 1938'de Cezayir'in doğusunda Tebessa şehrinde doğmuştur. 1954'te kurtuluş hareketine katılmış, Fransız edebiyatı, tarihi ve sineması okumuştur. Cezayir Ulusal Kurtuluş Cephesi için çalışan Fransız yönetmen René Vautier ile sinemaya başlamıştır. Cezayir'in 1962'deki bağımsızlığından sonra ilk görsel-işitsel merkezin başına geçmiştir (Abdel Nour ve Muhammed, 2016: 147). Cezayir Devriminin olaylarını ele alan bir dizi ünlü film yapan bir yapımcı, senarist ve film yönetmenidir. *L'Opium et le Bâton* ve *L'Aube des Damnés* filmleri, 1965'te Carlo Vivari Festivali ödülünü kazanmıştır. 20'den fazla kurmaca ve belgesel filmin yönetmenliğini yapmış ve birçok Cezayir filminin yapımcılığında yer almıştır (Sarah, 2014: 95).

7.3 Filmin Özeti

Film, Cezayir'de bir köyün sakinlerinin hikayesini ve direniş sırasındaki günlük hayatlarından sahneleri göstermektedir. Filmin olayları, Kurtuluş Cephesi'nin daveti üzerine Doktor Beşir Azrk'ın başkenti terk edip memleketinde dağlarındaki devrime katılmasıyla başlar. Köyün sakinleri ile birlikte devrimci çalışmalarda bulunmak için kardeşi Ali'ye katılır (Aourida Abboud, 2020: 157). Hikâyede iki taraf var: Aralarında Beşir ve kardeşi Ali olan Cezayir direniş tarafı ve ikinci taraf ezici zafer arzusundan dolayı direniş savaşçılarıyla yüzleşmek için etkili olduğu bilinen acımasız yöntemlerin kullanılması arasında işgal güçlerinin cephesidir. Filmde savaş görüntüleri ile art arda gelen, şiddet, kan ve bazen çok yoğun olarak savaşın acımasız değişimleri görülmektedir. Mücahidler Fransız işgalciye karşı tuzak kurmaktadır. Bu durum Fransızları intikam almak ve mücahitlerin mekanlarına ulaşmak için köy sakinlerini toplayıp işkence etmeye götürmektedir. Filmin sonunda köy bombalanır ve Ali öldürülür, ancak köyün sakinleri yolculuğuna devam eder özgürlüklerini almaya çalışırlar (Abdel Nour ve Muhammed, 2016: 148).

7.4 Filmin Analizi

7.4.1 Filmde Yönetmen Tarafından Cezayir Devrimi Nasıl İşlenmiş

L'Opium et le Bâton filmi halkların kendi kaderini tayin hakkını ele almaktadır. Ayrıca savaşlar ve silahlı çatışmalar sırasında insan hakları yanında, film savaş sırasında bir Cezayir köyünün yaşadığı gerçekleri göstermektedir. Kasım Devriminden sonra yaşanan olayların filmidir. Filmin başlangıcı başkentte başlamakta, olayların geri kalanı köyde geçmektedir. Filmin önemli güzelliği, köyün sakinlerinin sembolik tasviridir. Devrimcilerin bireysel kahramanlıklarının aksine kolektif bir kahramanı oluştururlar, sanki köy devrimciler olmadan yok gibidir. Asıl kahraman halktır.

Filmin ana karakteri Doktor Beşir'in kardeşleri Ali ve Belaid ile dolaylı bir ilişkisi görülürken, kız kardeşi "Faroudja" ve annesi ile dolaysız bir ilişki dikkat çekmektedir. Beşir şehirden izole edilmiş dağlık bölgelerde bulunan ve açlık çeken köyüne dönmüştür. Bu Beşir ile ailesi, annesi ve kız kardeşi arasında eve döndükten sonra çocuğun açlıktan ağladığını duyduğunda meydana gelen diyalogdan anlaşılır. Köylüleri aşağılamayı ve onları boyun eğdirmeyi amaçlayan sömürge politikasıdır.

Sarhoş Belaid Fransız komutanın saflığını mücahidlere yardım etmek için kullanmıştır. Görünüşte ordunun bir ajanıdır, ancak gerçekte Kurtuluş cephesine yardımcıdır. Ali'ye gelince, özgünlüğü ve değerleriyle aşlanmış, abartıyı ve adaletsizliği reddeden, olaylar patlak verdiği için beri devrime katılan ve köy işlerine ilgi duyan bir vatandaşır.

Al Tayeb'e gelince, hain ve sömürgeciliğin ajanı, Fransız rejimine sadık, Fransızlarla yanında yer alan bir karakterdir. Köy halkını aşağılamanın sebebi olarak verilmektedir. Bu mücahidler hakkında bilgi vermek için sorgulama yöntemiyle kanıtlanmıştır. Aşağılama bir çocuğa taşınması ve yemesi için ekmek atmak noktasına gelmiştir. Ancak çocuk onu yerden alıp öpmekte ve taşa koyup kaçırmaktadır.

Direniş merkezinde "Ali" ye eşlik eden, Cezayir davasına inanan ve yardım etmek isteyen Fransız askerinin, yaptığı ilk şey Ali'nin özgürlüğüne yardım etmek olmuştur.

Yönetmen Ahmed Rachdi tecrit ve yoksulluğuna rağmen sömürgeciyle karşı karşıya kalan köy ile temsil edilen Cezayir kırsalını canlandırmaktadır. Vatandaşları bölgenin dağları gibi duran Sabri'lilerdir. Açlık ve işkence politikasına rağmen sömürgeciye boyun eğmemektedir. Yönetmen kurnazca köy ve sakinleri arasındaki derin bağı vurgulamıştır. Filmin en güzel sahnelerinden biri "Ali" yi öldürme yöntemine karşı Fransız subayın aşağılanması, Ali'nin boyun eğmemesi ve uğruna çabaladığı bir amaç için ölümü kabul etme cesareti olarak verilmektedir.

7.4.2 Filmin Aktardığı Mesajlar

Film, kendisini devrim sırasında her Cezayir vatandaşının günlüklerini belgeleyen anlatı olaylarıyla sınırlamamaktadır. Aksine onu devrimin başarılı olması için gerçekleşen planlamaya bağlamaktadır. Bu planlamanın yönlerinden biri, Beşir'in devrimin çağrısına verdiği yanıtıdır. Başkentte doktor ve eğitilmiş bir kişi olduğu gerekçesiyle yaşadığı lüks hayatı terk ettiğinde memleketine karşı tutumunu ve Cezayirli bireyin cesaretini somutlaştırmıştır.

Filmde yönetmen Ahmed Rachedi, sömürgecilikle yüzleşmek için dağdaki devrime katılmak için halkın tüm üyeleri arasında gerçekleşen iletişim sürecini göstermektedir. Köy sakinleri de kurtuluş uğruna güçlerini toplamak ve saflarını birleştirmek için çalışmaktadır.

L'Opium et le Bâton filminde tüm Cezayirli karakterler dağlar kadar güçlü görünmektedir. Al Harka (Fransa ile iş birliği yapan Cezayirli) yönetmen tarafından filmde köpek gibi ölümler şeklinde tasvir edilmektedir.

Kahraman için model olarak Ali ölümden korkmayan ve Cezayir uğruna ve ülkenin bağımsızlığı için her şeyi değiştiren Cezayirli devrimci figürü olarak temsil edilmektedir. Ali'nin meydanda idam edilmesi gören herkes bu devrimcinin bölgeye sunduğu şeyden gurur duymaktadır. Erkekler ve kadınlar Tekbire başlamaktadır. Sadece bu da değil, açlığına ve susuzluğuna rağmen Fransızların kendisine sunduğu ekmeği reddeden çocuk vardır. Bu tasvir, yönetmen Ahmed Rachedi'nin devrimi bildiğini ve yaşadığını göstermektedir. Filmde burada her türlü koşula meydan okuyan cesaretli kadını öne çıkarmakta ve köy koşullarının şehir koşullarından daha zor olduğunu söylemektedir. Filmde yönetmen, Faroudja'nın cesaretini göstermiştir.

Film olayların, devrimci performansın ayrıntılarının yanı sıra işgalcinin politikasına, onu bastırma yöntemlerine ve bununla nasıl yüzleşeceğine dair içgörülü bir bakış açısı sunmaya çalışmaktadır. Ayrıca, film devrim sırasında işgal güçlerinin işledikleri suçlar karşısında başta eğitilmiş olanlar olmak üzere toplumun tüm sınıflarının rolünü yansıtmıştır. Film işgalcinin zorbalığını, işkence yöntemlerindeki yasadışılığı, açlık politikasını, toprağı yakıp köyleri havaya uçurmasını yansıtan tarihi bir destandır. Bütün bunlar mücahitlerin ve köy insanların ve kahramanlarının yaşadığı bir gerçektir.

7.4.3 Filmde Kullanılan Sinema Dili ve Çekim Çevresi

L'Opium et le Bâton filminde yönetmen Amerikan yapımı filmler gibi etkileyici aksiyon veya savaş sahnelerinin olduğu birçok hareketle dikkat çekmeye çalışmıştır. Film tartışmasız vatansever bir bakış açısı sunmasının yanı sıra heyecan verici bir sinema duygusu da yaşatmaktadır. Özellikle geçmişe şimdikinden daha fazla maruz kaldığı için, sinematik olarak filmdeki imge gerçekliğin birçok yönüne sahip bir yaklaşım sergilemektedir. Ön planda hareket ve ses olan bununla birlikte sonunda kurgusal bir imge olarak kalır ve filmi sanat yapan şey burada yatmaktadır.

Film, Cezayirli bireyin devrim sırasında günlük yaşamına ve detaylarına odaklanan geniş ve yakın çekim açılardan sahneler içermektedir. Genel ve uzaktan çekim açıları köyün ve dağın panoramasını güçlü ve etkili vermektedir. Örneğin filmin başladığı açılış çekimi genel çekim ölçeği ile çekilerek ana karakter Beşir'in başkentteki evinden görüntüler sunmaktadır. Bu görüntüler Beşir'in başkentteki evindeki lüks yaşamı sanki bir sömürge ülkesinde yaşamıyor gibi göstermektedir. Bu genel sahne Beşir başkentte yaşadığı evle ailesinin köyde yaşadığı ev arasındaki kimlik farklılığını yansıtmaktadır. Birinci mekân başkentte güzel ve rahat bir hayatı göstermektedir. İkinci mekân köyde Cezayirli ailenin sömürgeciliğin baskı ve zulmünün bir sonucu olarak kırsal kesimde yaşadığı korkunç gerçeğini ortaya çıkarmaktadır.

Çok yakın çekim açıları ise Ahmed Rachedi filminde nesnelere ve detayları vurgulamak için kullanılmaktadır. Bu abartı izleyiciyi olayların dehşetine ve marjinal görünen kısımlara yakından bakma zorunluluğuna sürüklemektedir. Filmde bu görüntüler köy sakinleri önünde şehit düşen savaşçı Ali'nin öldürüldüğü sahnede daha çok ortaya çıkmaktadır. Kamera

çekim açısı sabittir ve Ali'nin yüzüne çok yakındır. Sömürge askerleri tarafından öldürülmeden önce gülümsemektedir. Bu sahneler filmdeki heyecan verici ve çekici unsurlar olarak izleyiciye sunulmaktadır.

7.4.4 Kültürel ve Sosyal Özgüllük

Köy sakinleri, bölgenin özgünlüğü ve köy sakinlerinin yaşadığı sosyal durumu gösteren geleneksel kıyafetler içinde görülmektedir.

Filmde zeytin ağacının kullanımında çift anlam vardır. Zeytin ağacı köy halkının geçim kaynağı olarak kabul edilmektedir. Zeytin ağaçlarının Fransızlar tarafından kesilmesi, Fransa'nın Cezayirlileri açlıktan öldürmek için benimsediği açlık politikasını göstermektedir. Cezayir geleneklerinde yer alan zeytin ağacı, bölgedeki insanların köklerini ve toprağa bağlılığını göstermektedir. Zeytin ağacı; sebat, hayatta kalma, cömertlik, geçmişe uzantı ve köklerdir. Cezayir davasını gösteren sembolik bir işarettir.

Film, Cezayir halkının kültür ve geleneklerinin bir parçası olarak kabul edilen bazı davranışlarını göstermiştir. Bu davranışların en önemlilerinden biri, çocuğun ekmeği yerden alıp ve öpüp, taşa koymasındır. Bu da Cezayir'de iyi bilinen ve yaygın bir davranıştır.

4. La Bataille D'Alger "Cezayir Bağımsızlık Savaşı" Filmin incelemeesi

8.1. Filmin künyesi

Yönetmen: Gillo Pontecorvo

Oyuncular :Saadi Yacef, Brahim Haggiag, Jean Martin, Samia Kerbash, Fusia El Kader, Mohamed Ben Kassen.

Film müziğinin bestecisi: Gillo Pontecorvo, Ennio Morricone

Senaryo: Franco Solinas, Yacef Saadi'nin kitabından

Görüntü Yönetmeni: Marcello Gatti

Türü :Dram, Savaş, Tarihi

Ülke: İtalya, Cezayir

Yapım yılı : 1966

Süre :2s 1dk

Dil: Arapça ve Fransızca

8.2. Filmin Yönetmeni Hakkında

Gilo Pontecorvo 1919'da İtalya'da doğmuştur. 2. Dünya Savaşı sırasında gazetecilik okumuştur. Ardından ilk sinema deneyimi olan 1957'de "Scarcio" filminde yönetmen yardımcısı olarak sinemaya başlamıştır (Ahmad ve Akram, 2015: 2).

Gilo Pontecorvo, Cezayir savaşı olaylarından derinden etkilenmiş ve bu çatışmayla ilgili uzun bir film yapmak istemiş, ancak savaşın bitiminden üç yıl sonra, Ulusal Kurtuluş Cephesi'nin askeri liderlerinden Yasif Saadi'nin kendisine savaş günlerinden anılarına dayanan bir film çekmesini teklif ettiği zamana kadar bu isteğini başaramamıştır (Djaoudet, 2017: 66).

8.3. Filmin Özeti

Film 1954 ve 1957 yılları arasındaki mücadele döneminde geçmektedir. Film, 1957 yılında Cezayir'in başkentinde Ulusal Kurtuluş Cephesi'nin liderlerinden Ali La Pointe'nin, Fransız komutan Philip Mathieu ve askerleri tarafından saklandığı yerde bulunmasıyla başlamaktadır. Daha sonra 1954 yılına yani Cezayir direnişinin başladığı yıla geçer. Olayların başladığı yerden Ulusal Kurtuluş Cephesi, sömürgeci güce karşı direnişini yükseltmektedir. Fransa da direnişi yok etmek adına terör yöntemlerine başvurmaktadır. Djafer, Ali La Pointe ve diğer mücahitler ulusunun bağımsızlığı için mücadele eden Cezayirli gerilla liderleri olarak verilmektedir.

Film, Cezayir'de şehir savaşı ve Ulusal Kurtuluş Cephesi'nin başkent içinde Fransız ordusu tarafından bastırılmaya çalışılması, belgesel tarzında çekilen bombalamalar, gösteri yürüyüşleri, sekiz gün süren genel greve dair görüntüler ile bu grev direnişini kırmak için Fransızların Cezayir halkına uyguladığı işkenceleri göstermektedir. Djafer, Ali LaPointe, Hassiba Ben Bouali ve küçük Ammar'ın yakalanmaları ve öldürülmeleri ile film "İstiklal, İstiklal, İstiklal" diyen Cezayir halkının 2 Temmuz 1962'de Cezayir'e bağımsızlığını getiren kitlesel gösteri görüntüleriyle sona ermektedir.

8.4. Filmin Analizi

8.4.1. Filmde Yönetmen Tarafından Cezayir Devrimi Nasıl İşlenmiş

Cezayir Bağımsızlık Savaşı filmi, aralarında Ali La Pointe, Hassiba Ben Bouali, Al Arbi Ben Mahidi, Yassif Saadi ve küçük Ammar'ın da bulunduğu Cezayir devriminde kilit rol oynayan gerçek karakterleri içermektedir. Yönetmen Pontecorvo'nun başarı kazanmasındaki önemli katkısı bu gerçekliği oldukça iyi kullanmasıdır. Bu film, başkentte, özellikle Kasbah mahallesinde meydana gelen olayları yeniden inşa etmektedir. Fransız işgaline karşı Ulusal Kurtuluş Cephesi liderliğindeki Cezayir halkının önderliğindeki kurtuluş savaşı filmin temel teması olarak işlenmektedir. Film özellikle gerillaların başkentte sömürge güçlerine karşı gerçekleştirdiği saldırıları anlatmaktadır.

Filmin başında Fransız askerleri tarafından yapılan acımasız işkenceye teslim olduktan sonra korkmuş ve dehşet içinde görünen Cezayirli bir mücahid verilmekte ve onlara Ali La Pointe ve arkadaşlarının nerede olduğunu anlatması gösterilmektedir. Yönetmen bu sahnede bir mücahidi zayıf haliyle göstererek Fransız sömürgeciliğinin adaletsizliğini ve vahşetini dile getirmekte ve yüzlere yansıyan korku aktarmaktadır. Bu mücahidin acıya gösterdiği sabırdan vazgeçmesine neden olan acımasız fiziksel işkence yöntemlerini filmin anlatımına ek olarak verilmekte ve itiraf etmeye zorlanması gösterilmektedir. Bu Fransa'nın uygulamış olduğu işkencenin ciddiyetini, yaşanan durumun felakete dönüşen savaşıçı vizyonu ile, işkence yöntemleriyle korkutarak Kasbah sakinlerine iletmek istediği mesajın bir ifadesi olarak verilmektedir.

Hemen ardından kamera izleyiciye Ali La Pointe ve arkadaşlarını Kasbah mahallesindeki Fransız işgal askerleriyle çevrili alanda gizlenmesini gösteren başka bir sahneye götürmektedir. Bu sahne kahraman Ali La Pointe'nin arkadaşlarıyla birlikte psikolojik durumunu anlatmaktadır. Ali La Pointe ile birlikte bir kadının ve küçük bir çocuğun acımasız bir biçimde ölümü, devrime son vermek için izlenen sömürge politikasının çirkinliğinin kategorik bir göstergesidir. Hapishanede kendisine eşlik eden mücahidlerden birinin idam cezasının infazını ileten fotoğrafa ek olarak, mücahidin giyotine zorla sürüklendiği sahne, Cezayirliye uygulanan şiddet ve işkencenin açık bir göstergesidir.

Ali La Pointe ve arkadaşlarının birlikte şehit edildiği sahnenin ardından, yönetmen 1954 yılında başkent sokaklarını ve Kasbah mahallesinde yaşananları göstermiştir. Daha sonra yönetmen Başkentte gerilla eyleminin başlangıç sahnelerini vermektedir.

Yönetmen filmde, Ulusal Kurtuluş Cephesi'nin Fransız sömürgeciliğine karşı yürüttüğü birçok gerilla eylemini göstermektedir. Bu durum işgal güçlerinin başkent mahallelerini yağmalamasına ve Cezayirliye yaşadığı birçok sokağı kapatmasına neden olmaktadır. Sömürge güçleri ayrıca, yaralar ve yaralanmalar için ilaç ve malzeme satışını önlemek de dahil olmak üzere çeşitli keyfi önlemler almaktadır. Daha sonra yönetmen onu bastırmak ve Ulusal Kurtuluş Cephesi'nin gerilla eylemini ortadan kaldırmak için Fransa'nın acımasız politikasını göstermeye yönelmektedir. Yönetmen bize 1957'de Fransız sömürge hükümeti tarafından devrime son vermek için kurulan lider Philip Mathieu'nun gelişini göstermektedir. Bu genel olarak Cezayirliye ve özelden Ulusal Kurtuluş Cephesi liderleri üzerinde korku ve psikolojik baskıyı artırmaktır.

Ayrıca Fransız askerleri gerilla hareketine katılan Cezayirli kadınları diğer Fransız kadınlardan ayırmak için filmde ortaya çıkan kadınların görünüşlerini dönüştürmede temsil edilen sıkı bir strateji izlemektedir. En korkunç görüntüler arasında, polis şefinin gece Kasbah mahallesine sızması ve Ulusal Kurtuluş Cephesi'nin planladığı bombalama eylemlerine karşı intikam almak için bombalardan birini yerleştirmesi verilmektedir. Kasbah'ın bombalması birçok kişinin ölümüne neden olmaktadır. Ancak Kasbah sakinleri arasındaki dayanışmayı ve sinerjiyi, izlediği keyfi politikanın Cezayirliye kararlılığını ve devrim etrafında toplanmalarını engellemediğine dair Fransa'ya bir mesaj olarak somutlaştıran başka bir görüntü ortaya çıkmaktadır.

Bir sonraki sahne Cezayirliye sömürgeciliğe keyfi muameleyi ve topraklarından çekilme talebini protesto etmek için düzenledikleri sekiz günlük grevin gerçeklerini anlatmaktadır. Şiddetin tezahürlerinden biri olan film, Cezayir halkını, mağazalar ve dükkanlar açarak, rastgele tutuklayarak Cezayir halkına karşı yürütülen grevi iptal etmeye zorlama ve işe başlamaları için baskı kurma gibi keyfi yaklaşımları göstermektedir. Bu, Fransa'nın devrimin yankılanmasının tüm Cezayir ülkesini kapsayacak şekilde genişleyeceğinden korkmasının bir kanıtı olarak sunulmaktadır.

Yönetmen, filmin son bölümünde komutan Mathieu'nun yaptığı işkence ve sindirmede somutlaşan şiddet ve suç politikasının nihai sonucunu göstermiştir. Bunlardan en önemlisi tutuklanan mücahidleri ağır şekilde acımasız işkenceye maruz bırakmaktır. Bunların arasında filmin başında ve sonunda ortaya çıkan mücahitler de vardır. Ali La Pointe'nin Hassiba Ben Bouali ve küçük Ammar eşliğinde saklandığı görüntüsü, genel olarak Cezayirliye ve özel olarak Mücahidlerin yaşadığı adaletsizlik ve mahrumiyeti ifade etmektedir. Filmin sonu yönetmenin Cezayir halkının başkentteki Fransız işgal ordusuyla çatışmasını tasvir etmek istediği genel bir fikri ve Cezayir halkının bağımsızlık elde etme konusundaki büyük arzusunu yansıtmaktadır. Bu işgal öldürülen Cezayirliye sayısıyla gösterilmiştir ve yine de gösteriler sürmektedir. Yönetmen küçük veya yaşlı, kadın veya erkek ayrımı yapmadan rastgele ateş eden sömürgecinin vahşetini canlandırmaktadır.

8.4.2. Filmin Aktardığı Mesajlar

Filmde Yönetmen, mücahitler, kadınlar ve erkekler tarafından yürütülen gerilla operasyonlarını göstermektedir. Filmde mücahitlerin cesaret ve kahramanlıkları, mücahidleri destekleyen Kasbah sakinlerinin cesaretleri anlatılmaktadır. Ayrıca

film Fransa'nın kurtuluş devrimini ortadan kaldırmak için uyguladığı acımasız ve insanlık dışı yöntemleri canlandırmıştır. Öte yandan bu film Cezayir devrimini ve zaferini tanıtmak ve bunu sömürgeciye karşı gerçek bir cihat değil, sadece restoranlara, kafelere ve stadyumlara bomba yerleştirmek için yapıldığına dair dünyanın yargılamasını sağlayacak şekilde göstermek istemiştir. Filmde görüldüğü üzere Fransızlar Cezayirlilerden daha onurlu verilmektedir. Fransız askerleri teftişlerin yanı sıra devrimi bastırmaya çalışmaktadır. Ancak Cezayir mahallelerinde bombalama olaylarını sadece gizli örgüt Ulusal Kurtuluş Cephesi gerçekleştirir. Bu noktada devrimin minyatürleşmesi gösterilmiştir.

Filmde Fransız komutan Mathieu'ya karşı bir yüceltme ve Al Arbi ben Mahidi'ye karşı ise bir küçümseme gözlenmektedir. Al Arbi Ben Mahidi Cezayir devriminde önemli bir rol oynamıştır. Al Arbi Ben Mahidi'nin zengin tarihine rağmen, yönetmen Al Arbi Ben Mahidi'yi filmde önemsiz bir kişi olarak tasvir etmiş ve ne cesareti olan ne kurnaz ne de düşüncesi olan bir devrimci olarak göstermiştir. Fransız generale gelince, yönetmen bize hayatını ve kahramanlıklarını, Fransızların onu nasıl karşıladığını anlatmıştır. Yönetmen bunu kullanılan görüntülerle göstermiştir.

Cezayir'i çarpıtmaktan başka yönetmenin yaptıklarına gerek görmemekle birlikte, yönetmen, Cezayirlilerin para için fuhuş yaptığını göstermektedir. Ayrıca Ali La Pointe, insanların mallarının ticaretini yapan Cezayirli kişinin kasabasını arındırmak için gelmiştir. Aynı zamanda Cezayirliyi çok çarpık bir görüntü içinde göstermekte ve böylece devrime yardım etmekten çok zarar vermektedir. Bu bağlamda İtalyan yönetmenin filmde izleyiciyi hikayesine yönlendirmeye çalıştığı söylenebilir. Bunu filmin süreci boyunca özellikle Djafar'ın komutan tarafından yakalanmasında ve ondan sonra Ali La Pointe şehitliği ardından fark ettiğimiz yerdedir. Yönetmen izleyiciye bu olaylarla 11 Aralık gösterilerine atlatmakta ve sonra Cezayirlilerin sokağa çıkmalarını göstermektedir. Burada da yönetmen izleyiciye devrimin gösterilerden sonra geldiğini ve kadınların ve erkeklerin sokaklara döküldüğünü göstermeye çalışmaktadır. Filmde bir yönerge sürecinin kullanıldığı görülmektedir.

Cezayir devriminin görkemli tarihine ve mücahitlerin Cezayir'in kurtuluşu uğruna feda ettiği her şeye rağmen, İtalyan yönetmenin Cezayir devrimini küçülttüğü yönünde başka bir görüş bulunmaktadır. Bu noktada, bir bebeğin bomba patlamadan önce yakından görüntüsü ve bomba patladıktan sonraki görüntü ile anlam çıkarmak mümkündür. Ulusal Kurtuluş Cephesi sadece masumları hedef alır izlenimi yaratmaktadır. Filmde adı geçen operasyonların neredeyse tamamı, polisin hedef aldığı bazı operasyonlar dışında masum insanları hedef almaktadır.

8.4.3. Filmde Kullanılan Sinema Dili ve Çekim Çevresi

Kasbah sakinlerin yaşamlarında ortaya çıkan gizemi ve kafa karışıklığını belirtmek için sahnelerin çoğu geceleri çekilmiştir. Yönetmenin, bombaları hazırlayıp operasyonlarını planlarken mücahitlerin psikolojik durumunu anlatmak için gölge teknolojisine güvendiği gün boyunca iç mekanlarda çekilen sahnelerde bile görülmektedir. Filmde kullanılan müziğin çoğu karamsar, bir yandan üzüntü, korku, acı ve yoksunluğu göstermekte, diğer yandan, coşkulu müzik, vatani savunmak için düşmanın cüretini ve yüzleşmesini göstermektedir.

Yönetmen diyaloga fazla odaklanmamış, ancak sessizliğe güvenmiş ve görüntünün ifadesine yer bırakmıştır. Karakterlerde beliren korkutucu sessizlik, özellikle filmin son sahnesinde sığınak içinde hüküm süren korkunç sessizlik verilmektedir. Ali La Pointe'nin endişelerini arkadaşı Hassiba ve küçük Ammar için dile getirmiştir. Diyaloga gelince, filmin yönetmeni Ulusal Kurtuluş Cephesi mensuplarının kendilerine olan güvenini dile getirmekte ve sömürge güçleriyle konuşmaları sırasında göstermektedir.

8.4.4. Kültürel ve Sosyal Özgüllük

Film birçok sosyal ve kültürel değeri ifade etmektedir. Bunlar;

- Kasbahlı genç bir erkek ve kadının evlendiği bir düğün törenidir. Sessizliğin gölgelediği, şarkıların ve kutlamaların olmadığı bir atmosferde verilmektedir, çünkü savaşın yaşandığı ortamda bu mümkün değildir ve Cezayirli her türlü acımasız sömürgecilik yönteminde ölmektedir.
- Saflığı, iffet ve özgünlüğü simgeleyen Cezayirli kadınların geleneksel kıyafetleri (El Hayek).
- Cezayir halk pazarları, Cezayir toplumunun doğasını ve şehirlerdeki yaşam tarzını ifade eden sosyal ve kültürel bir fenomen olarak günümüzde hala var olan kaldırımlara yayılma verilmektedir.
- Cezayir halkı arasında en çetin durumlarda sinerji ve iş birliği bulunmaktadır. Kanıtlar, sömürge varlığını protesto etmek için Kasbahda gösterilerle sokağa çıktıkları ve ardından gösterilerin sokakları ve mahalleleri ile tüm başkenti kapsayacak şekilde genişlediğidir.

9. Bulgular ve Değerlendirme

Sinema sosyal ve ekonomik bir çevreden kaynaklanmakta, kendine has özellikleri ve avantajları olan bir politikadan destek almakta, ancak bütün bunlara rağmen tüm yönleri ve unsurları ile gerçekliğin yeniden inşa edilmesi biçiminde gerçekleşmektedir. Bu unsurlar için önemi olan bir konu seçmek, ardından sinematik içeriğe dayalı olarak konunun ideoloji ve sanatsal algısı gibi verilerle örtüşecek şekilde yeniden düzenlenmektedir. Makalenin girişinde verilen açıklama ile

Cezayirli yönetmen ile İtalyan yönetmenin Cezayir devrimini incelenen filmler üzerinden sunma biçimleri karşılaştırılırken, iki yönetmen arasındaki ortak noktaları ve farklılıkları görülmektedir. Ortak noktalara gelince, filmlerde gerçekçilik ele alınmaya çalışılmaktadır. Yönetmen Ahmed Rachedi ve yönetmen Pontecorvo, her iki filmde de Cezayir devriminin gerçek olaylarını, mücahitlerin yaşadığı yoksunluk, acı ve ıstırapın boyutlarını, Fransa'nın kurtuluş savaşı sırasında Cezayir'de işlediği suçları ve Cezayirli'lere uyguladığı acımasız işkence ve şiddet yöntemlerini olduğu gibi aktarmaya odaklanmaktadır.

Farklı noktalara gelince, *L'Opium et le Bâton* filminde, filmin başından sonuna kadar meydan okuma ve direniş gösterilmiştir. Yönetmen Ahmed Rashedi, Cezayir halkı ne kadar çok işkence görür ve öldürülürse, özgürlük konusunda daha güçlü ve ısrarcı olduğunu vurgulamıştır. O pes etmeyen ve davasını yarı yolda bırakmayan Cezayirlidir. Ayrıca Cezayirli kadın ve erkeklerin kahramanlığını yüceltir ve onların acımasız sömürgecilikten kurtulmak için nasıl direniş sergilediklerini göstermektedir. Aslında Cezayirli'lere karşı kirli bir savaş başlatan Fransa, bunun tersidir. Bu filmde mücahit örnek bir kahramandır, yönetmen Ahmed Rachdi sinematik çalışmasıyla kurtuluş savaşında halktan başka kahraman olmadığını doğrulamaktadır.

Cezayir Bağımsızlık Savaşı filmine gelince, filmde Yönetmen, mücahitlerin kadın ve erkekleri tarafından yürütülen gerilla operasyonlarını ortaya çıkarmaktadır. Filmde mücahitler cesaret ve kahramanlıkla anlatılmaktadır. Ayrıca film, Fransa'nın kurtuluş devrimini ortadan kaldırmak için uyguladığı acımasız ve insanlık dışı yöntemleri canlandırmıştır. Öte yandan filmi izlerken, filmin içinde gizli mesajlar taşıyan bazı sahneler görülmektedir. Burada yönetmenin göstermek istediği diğer taraf, editoryal devrimin değeri nedeniyle küçümseyen taraftır. Cezayir devrimini ve zaferini tanıtmak ve bunu, sömürgeciye karşı gerçek bir cihat değil, sadece restoranlara, kafelere ve stadyumlara bomba yerleştirmek için yapıldığına dair dünyanın yargılamasını sağlayacak şekilde göstermek istemiştir. Filmde görüldüğü şekli ile Fransızlar Cezayirli'lere daha onurludur. Mücahitlerin yaptığı gerilla operasyonları sadece masumları hedef alır. Bu durum yönetmen tarafından devrimin minyatürleşmesi olarak gösterilmiştir.

Her iki filmin biçim olarak karşılaştırılmasına gelince, *Cezayir Savaşı* filmi estetik ve sinematografik açıdan *L'Opium et le Bâton*'u geride bırakmaktadır. Bununla birlikte çalışmada, içeriğe odaklanılmaktadır, çünkü biçim izleyiciye hitap ederken içerik onun devrimi kavrayışını etkilemektedir.

10. Sonuç

Sinema, gerçekliği yeniden üretmek ve çeşitli olayları anlamak için önemli bir araçtır. Gerilim ve etki unsurlarını içerdiği için seyirci üzerinde güçlü ve geniş bir etkiye sahiptir. Ayrıca görsel ve işitsel duyuşsal verilerin bir karışımını ve koordinasyonunu oluşturma yeteneği bulunmaktadır. Sinema özellikle tarihsel konularda gerçeklerin ve olayların izleyiciye aktarılmasını benimseyen sanatlardan biridir. Cezayir devriminin tarihteki yeri göz önünde bulundurulduğunda, bu durum Cezayirli ve Avrupalı sinema yapımcılarının görüntüyü Cezayir devriminin olaylarını aktarmak için kullanmalarına izin vermiştir. İzleyiciler için birçok anlam ve örtük çağrışımlar taşıyan bu görüntü, onu birçok akademisyenin ilgi konusu haline getirmiştir.

Bu çalışmada, sinematik görüntünün genel olarak taşıdığı ideolojik boyutlardan bazıları, özellikle de Cezayir Devrimi ile ilgili filmlerin ortaya koyduğu ideolojik bağlantılar sorgulanmaktadır. Bu çalışma çerçevesinde ve etnografik içerik analizi yönteminin benimsenmesiyle Cezayirli yönetmen Ahmed Rachedi'nin *L'Opium et le Bâton* filmi analiz edilmiş ve İtalyan yönetmen Gillo Pontecorvo'nun *Cezayir Bağımsızlık Savaşı* filmi ile karşılaştırılmıştır. Sosyalizme doymuş bir İtalyan yönetmenin aksine devrimi yaşayan Ahmed Rachedi'dir. Cezayir Bağımsızlık Savaşı filmi bir yandan mücahitlerin fedakarlıklarını ve Cezayir'in kurtuluş arayışlarını ve Fransa'nın Cezayirli'lere yönelik kullandığı baskıcı ve işkence yöntemleri anlatmaktadır. Öte yandan, Cezayir devriminin bazı olaylarında bir çarpıtma görülmektedir. İçerikler aracılığıyla Cezayir devrimini çarpıtmıştır. Bunun sayesinde devrim, özellikle yabancı izleyiciye masum Fransızları hedef alan bir terörizm olarak sunulmuştur. *L'Opium et le Bâton* filmine gelince, film her Cezayirlinin değer verdiği Cezayir Devrimine dair gerçekleri yansıtmaktadır.

Kaynakça

Abdelkader, Al-Tlemceni (2001). Funun alsinema, Almaclis alaala litakafa, Alhayaa alama lişun almatabia alamiriye, Alkahire.

(عبد القادر، التلمساني) ۲۰۰۱. فنون السينما، المجلس الأعلى للثقافة، الهيئة العامة لشؤون المطابع الأميرية، القاهرة)

Abdelnour Boubaker ve Muhammed Al-Âmin Selam (2016). Suret alharki fi alsinema alcecairiye tahlil nasi semioloji li film L'Opium et le Bâton lilmokhrec Ahmed Rachdi, Muzakire lineyle şehadet master takasus sami basari, Camiat Al Arbi Ben Mehidi Oum Albouaki, Cezayir.

عبد النور بوبكر ومحمد الأمين سلام، ۲۰۱۶. (صورة الحركي في السينما الجزائرية تحليل نصي سيميولوجي لفيلم الأفيون والعصا للمخرج أحمد)
،راشدي، مذكرة لنيل شهادة الماستر في علوم الإعلام والاتصال تخصص سمي بصري

(جامعة العربي بن مهيدي أم البواقي، الجزائر).

Abdelouhab, Bardek (2019). Al marahil altarihiye lil aflam alsinema fi alcezayir, Macelet Al hiwar altakafi sayı (02):119-137.

عبد الوهاب، برددق (٢٠١٩). (المراحل التاريخية للأفلام السينمائية في الجزائر، مجلة الحوار الثقافي، العدد ٠٢: ص١١٩-١٣٧).

Aboud, Aourida (2020). Tamatul altavra fi rivayet alafiyun ve alasa li Moulod Maamri, Macalet Al khitab, (01): 155-172.

(عبود، أوريدة) (٢٠٢٠). (تمثل الثورة في رواية الأفيون والعصا لمولود معمري، مجلة الخطاب، ١): (ص ١٥٥-١٧٢).

Ahmed, Baghalia (2018). İtcahat alsinema almagaribiye almuasire kiraa fi bad elnamazij, Muzakire lineyle şehadet doktora, Kism alfunun aldramiye, Camiat Ahmed Ben Bela Wahran.

أحمد، بغالية (٢٠١٨). (إتجاهات السينما المغاربية المعاصرة قراءة في بعض النماذج، أطروحة مقدمة لنيل شهادة دكتوراه، قسم الفنون الدرامية، جامعة أحمد بن بلة وهران).

Ahmad Boukhari ve Akram Boukhisibatb (2015). Suret altavra alcezaïriye fi alsinema dirasa tahliliye simioloji lifilm L'Opium et le Bâton ve La Bataille D'Alger, Camiat Cezayir 3.

أحمد بوخاري وأكرام بولقصبات، (٢٠١٥). (صورة الثورة الجزائرية في السينما دراسة تحليلية سيميولوجية لفيلم معركة الجزائر والأفيون والعصا، جامعة الجزائر ٣).

Alexan, Jan (1982). Alsinema fi alvatan alarabi, Kuveyt: Alem Yayınları, 3. Baskı.

(ألكسان، جان) (١٩٨٢). (السينما في الوطن العربي، عالم المعرفة للطباعة، الطبعة ٠٣).

Altheide, David, L (1996). Qualitative Media Analysis, America: Sage Publications, The United States of America.

Djaoudet, Jali (2017). Cihat alsinema alarbaa, Difafa litibaa ve naşr ve tavziaa, Birleşik Arap Emirlikleri.

(. جودت، جالي) (٢٠١٧). (جهات السينما الأربع، ضفاف للطباعة والنشر والتوزيع، الإمارات العربية المتحدة).

Fatima Alzhra, Tniou (2019), Ay davr Isinema alcezaïriye fi aldifaa an alhuriye? Majelet Ulum alinsan ve almuctemaa, (01): 307-335.

(فاطمة الزهراء، تنيو) (٢٠١٩). (أى دور للسينما الجزائرية في الدفاع عن الهوية؟، مجلة علوم الإنسان والمجتمع، العدد ٠١، ص ٣٠٧-٣٣٥).

Kadour, Djadi (2009). Altavra altahririye alkübra fi alsinema alcezaïriye dirasa tahliliye takdiye, Baht lineyl şahadat doktora, Kism alfunun aldramiye, Camiat Wahran.

(. قدور، جدي) (٢٠٠٩). (الثورة التحريرية في السينما الجزائرية دراسة تحليلية نقدية. بحث لنيل شهادة الدكتوراه، قسم الفنون الدرامية، جامعة وهران).

Karima, Mansour (2013). İtcahat al sinema alcezaïriye fi alulfiye altalita, Muzakire lineyle şehadet doktora tahusus funun dramiyee, Camiat Wahran.

(. كريمة، منصور) (٢٠١٣). (إتجاهات السينما الجزائرية في الألفية الثالثة، مذكرة لنيل شهادة الدكتوراه في الفنون الدرامية، جامعة وهران).

Habiba Karaa ve Sawsen Akoujil, (2015). Suret altavra altehririye alkübra fi al sinema alcezaïriye almuasire tahlil simiyoloji I film alkharicun ala alkanun, Muzakire lineyle şehadet master takasus sami basari, Camiat Al Arbi Ben Mehidi Oum Albouaki, Cezayir.

(حبيبة كراع وسوسن أقوجيل،) (٢٠١٥). (صورة الثورة التحريرية الكبرى في السينما الجزائرية المعاصرة تحليل سيميولوجي لفيلم الخارجون عن القانون، مذكرة لنيل شهادة الماستر في علوم الإعلام والاتصال تخصص سمعي بصري، جامعة العربي بن مهيدي أم البواقي).

Sarah kataf (2014). Kitabet senaryo al aflam altarihiya min hilal ayina min alafalam alcezaïriye altavriye: "L'Opium et le Bâton", "Nava", "kanunsuzlar", "Zabana" dirasa tahliliye vasfiye, Muzakire lineyle şehadet master takasus sinema ve televizyon, Camiat Al Cezayir.

(سارة، قطاف) (٢٠١٤). (كتابة سيناريو الأفلام التاريخية من خلال عينة من الأفلام الجزائرية الثورية: الأفيون والعصا، "نوة"، "الخارجون عن القانون"، "زبانة" دراسة تحليلية وصفية، مذكرة لنيل شهادة الماجستير تخصص السينما والتلفزيون ووسائل الاتصال الحديثة، جامعة الجزائر)